

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens III. & IV. Partem Commentariorum Gavanti in Rubricas
Missalis

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Dominicis à Septuagesima usque ad Feriam. 4. Cinerum. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39964

Novæ Observations, & Additiones ad Gavanti

Tit. V. De Dominicis à Septuagesima, usque ad Feriam 4. Cinerum.

I. Gavanti pag. 179. col. 1. n. 1. *Quadragesima Ritus antiquior est . . . nam ab Apostolico tradita est, &c.* Non desunt, qui institutionem jejunii Quadragesimalis Telesphoro Summo Pontifici adscribunt apud Eusebium in Chronico ad annum Christi 136. ubi ita legitur: *Quadragesimale jejunium à Telesphoro per hoc tempus institutum ac præceptum quidam scribunt.* Verùm hæc verba in MSS. Codicibus desiderari, ideoque Chronico Eusebii inserta esse, jam animadverterunt Arnaldus Pontacus, & Josephus Scaliger in Notis ad illud Chronic. Rabanus quidem Maurus lib. 2. de instit. Cleric. cap. 34. & Rupertus Tuitiensis Abbas lib. 4. de divinis Officiis cap. 9. idem scribunt ac Eusebius; sed dicendum cum Francisco Pagio in historia Telesphori Papæ, Rabanum, & Rupertum facile deceptos fuisse, sive testimonio libri Pontificalis Anastasio Bibliot. tributi, sive interpolati jam Eusebii Chronici, & præstantiores esse Auctores illos, quos referunt Thomafinus in tract. de jejuniis cap. 4. §. 6. & Natalis Alexander seculo II. disert. 4. art. 3. quorum auctoritate probatur, Quadragesimale seu Antepaschale jejunium ex Apostolica traditione acceptum, & derivatum fuisse, præsertim verò auctoritate Divi Hieronymi episc. 14. ad Marcellam, ubi ait: *Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolicam jejunamus, &c.* & S. Leonis serm. 43. de Quadragesima 6. cap. 2. in quo hæc leguntur: *Apostolica institutio quadragesimæ dierum jejuniis implatur non ciborum tantummodo parcitate, sed privatione maxima vitiorum, &c.* Aliæ antiquorum PP. nec non Conciliorum auctoritates, & alia spectantia ad hoc Quadragesimale jejunium, legi poterunt apud mox laudatos Auctores, nec non apud Baillet tom. 4. pag. 36. & seqq. editionis Parisiensis Anno 1716. Grancelas Comment. hist. in Brevia Gavanti. Rubr. Miss.

rium Romanum cap. 37. & recentissimè apud Card. Lambertinum in sua instruct. seu notificatione 15. in qua inter alia optime notat, hunc Ritus ab Hæreticis impetitum, fuisse à quatuor sapientissimis S. Rom. Eccles. Card. validissimè propugnatum, nimirum Baronio ad annum Christi 57. n. 140. Bellarmino tom. 4. suorum controvers. lib. 2. Cozza in suo tract. Dogmat. & Morali de jejuniis, & Gotti in suo commendatissimo opere contra Jacobum Piccininum tom. 2. part. 1. art. 6. §. 4. & seqq.

II. Gavanti pag. 179. col. 1. n. 2. *Quinquagesima tribuitur Telesphoro, &c.* Insistendo Gavanti vestigiis, hunc ordinem tenemus in his nostris Additionibus, & Observationibus, procedendo nimirum à Ritibus, & jejuniis Quadragesimali, ad Dominicam Quinquagesimam, de qua dicimus, quod non solum Radulphus tribuit Quinquagesimam Telesphoro, sed etiam Petrus Blefensis serm. 13. qui pariter Quadragesimam institutionem eidem Pontifici adjudicavit; quæ quidem falsa opinio ab Ante-Siricianis decretalibus, de quibus supra sermonem habuimus in pluribus locis, originem trahit; deinde cit. serm. 13. Petri Blefensis dubitatur à nonnullis, utrum sit genuinus, vel suppositicius, ut notat etiam Card. Lambertinus in sua notificat. 14. Prædictum autem Quinquagesimæ nomen plusquam quadringentis annis post Telesphorum inventum fuisse censet Grancelas l. c. cit. cap. 35. & plusquam centum post S. Ambrosium, ideoque non admittit tanquam verum, & genuinum serm. 19. qui sub ejus nomine circumfertur, & qui de Quinquagesima inscribitur. Concilium Aurelianense I. anno 511. Can. 24. Quinquagesimam vetuit, hoc est jejunare una hebdomada ante Quadragesimam: *Ut ante Pascha solemnitatem, non Quinquagesima, sed Quadragesima teneatur; idque* prohi.

prohibuit, ut Ritus uniformis ab omnibus servaretur. Quartum verò Concilium Aurelianense anno 541. *Can. 2.* tanquam novum quiddam, & infuetum considerans, Quadragesimam anticipare duabus hebdomadis, ut supplerentur sex Dominicae, in quibus jejunare non licet, & sex Sabbata, quibus multi jejunare volebant ad exemplum Orientalium, jejunari iussit Sabbatis Quadragesimae, & idcirco non solum Quinquagesimam, sed etiam Sexagesimam vetuit. *Hoc etiam decernimus observandum, ut Quadragesima ab omnibus Ecclesiis aequaliter teneatur, neque Quinquagesimam, aut Sexagesimam ante Pascha quilibet Sacerdos audeat indicere, sed neque per Sabbata quisque solvat Quadragesima jejuniū.* Huiusmodi autem constitutiones Populis tantum, & Laicis inservierunt; vetustissima enim est apud Clerum abstinentiae inchoatio in Quinquagesima, ut legitur in vita S. Uldarici Augustani Episcopi circa decimum seculum, in qua legitur, quod Clerici carnes manducare desinerent à Dominica ante Quadragesimam: *Mos est Clericorum, Dominica ante Quadragesimam carnes manducare, & deinceps usque ad Pascha de vitare.* Petrus Blesensis *cit. serm. 13.* de Quadragesima ait: *Jejunium Quadragesimale, Regulares Canonici incipiunt à Septuagesima; Graeci à Sexagesima, Clerici verò nostri Auctore Telephoro Papa à Quinquagesima, Univerſus exercitus Christiana militiā, Juvenes, & Virgines, Senes cum junioribus ab hac Quadragesima.* Concilium Claromontanum Anno 1095. sub Urbano II. ita statuit: *Nemo Clericorum à Quinquagesima carnes comedat.* Concilium Andegavense Anno 1270. suspensionem minatur Presbyteris, qui jejuniū Quadragesimale non inciperent Feria 2. Quinquagesimae; & Concilium Salisburgense Anno 1281. ad id Religiosos omnes adstringit; & quidem multi Religiosorum Ordines, inter quos etiam nostra Clericorum Regularium Congregatio, hoc observat institutum, jejunandi nimirum 2. & 3. Feria ante Cineres, & ita

praescribitur in nostris constitutionibus *lib. 2. cap. 3.* Porro his duobus diebus jejuniū Quadragesimali adjectis id mysterium observare erit, ait noster Antonius Caraccius in Synopsi veterum Religiosorum Rituum *2. part. cap. 3. num. 6.* quod Beatus Ambrosius memorat, videlicet, sicut post 42. mansiones ad Terram promissionis à Judaeis perventum est, ita nos 42. dierum jejuniis Beatae Resurrectionis Regionem Christi resurgentis meritis consequamur. Non desinam advertere, quòd in Liturgia Mozarabica haec Dominica Quinquagesimae appellatur *Dominica ad carnes tollendas*, & in historia Mathaei Paris, vocatur *Carnisporium*, ob infamantem rationem, quia nimirum ab hac Dominica incipiebat abstinentia à carnibus, & Antepaschale jejuniū.

De Quinquagesima fusè disserit Amalerius *lib. 1. de ecclesiast. Officiis cap. 3.* Baillet *tom. 4. pag. 15.* Grancolas *supra cit. cap. 35.* Et Card. Lambertinus in sua *eruditissima Instructione Pastoralis xiv.*

III. Gavant, pag. 179. col. 2. num. 4. *A numero dierum Ordo Romanus Septuagesimam definit, &c.* Dominica 3. quae praecedat Quadragesimam, hoc est primam Dominicam Quadragesimae, vocatur Septuagesima. Etenim sicut ab Ecclesia illa Dominica semper appellata fuit Quadragesima, id est quadraginta dierum spatium, ita juxta eandem dicendi formulam retrogrado gradu appellata est Quinquagesima, prima illarum trium Dominicarum, quae praecedunt Quadragesimam, secunda verò appellatur Sexagesima, & tertia Septuagesima: hoc nomen sortitae sunt praefatae Dominicae ob rationes, quas insinuat Gavantus *hic*, & quas etiam tradit Piliart in *direct. Canon. c. 5.* nec non Halden *part. 1. tit. 40 §. 1.* praesertim verò Durandus in *Rationali lib. 6. cap. 24.* Baillet *loc. supra cit. §. 2. n. 4. pag. 4.* editionis Parisiensis 1716.

Graeci primi fuerunt, qui à Septuagesima Quadragesimae exordium duxerant, quin non jejunabant Feria 5. neque Sabbato, ne-

que Dominica, ideoque ut tres prædictos dies restituerent, anticipabant Quadragesimam tribus hebdomadis, ut refert Rattram in lib. 4. contra Græcos cap. 4. *Tribus diebus alitatis de septem, Dominica videlicet, Sabbato, & quinta Sabbati, supersunt quatuor dies per singulas hebdomadas jejunari.* Ad imitationem facile Græcorum, ut opinatur Græcolas *supracit. cap. 33.* inuenta est Romæ Septuagesima, saltem in Officio, & Missa, & idcirco tribus hebdomadis anticipatus est Quadragesimæ Ritus, sublati quibusdam lætitiæ signis in Officio publico, eo tempore, quod in Oriente jejunio quadragesimali consecratum erat, ne scilicet Romani Græcis laxiores viderentur; qui Ritus cum Romæ in Galliam transfisset Caroli Magni ævo, queritum fuit, qua auctoritate talis Ritus firmari posset. Extat epistola Alcuini ad Carolum Magnum scripta, qua Princeps ille consultatur de Quinquagesimæ & Sexagesimæ origine, & quia supposititiæ Decretales, à pseudo-Isidoro compilatæ, & interpolatæ, pervagari cœperant, Telesphoro Papæ attribuitur Decretum de Quinquagesima, ut Sabbati jejunia supplerentur, & Papæ Melchisedi Decretum de Sabbatis non jejunandis; dicebaturque primus Quinquagesimam, secundus Sexagesimam instituisse. Ita porro Carolus Magnus Alcuino respondit. Cum tales supposititiæ Epistolæ Decretales sub Carolo Magno in Galliam inuenta fuissent, nil mirum, si Princeps ille deceptus fuerit. Sed Rattramius videtur non ignorasse talium Decretorum falsitatem, cum ea silentio præterierit. Concludimus igitur, quod ex anticipatione juniorum quadragesimalium, tres istæ hebdomadæ, nempe Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ, sunt introductæ.

Duo Septuagesimæ termini sunt: dies 18. Januarii, Festum Cathedralis S. Petri Romæ, quando Pascha incidit in diem 22. aut 23. Martii, & dies 22. Februarii, quo colitur

Cathedra S. Petri Antiochiæ, quando Pascha tardius occurrit, videlicet 25. Aprilis, ut contigit Anno 1734. quo hæc scribebam.

IV. Gavant. pag. 181. col. 1. num. 13. *Omittuntur à Septuagesima Cantica lætitiæ, &c.* In præfatis tribus Dominicis, quæ præcedunt Quadragesimam, dicitur Missa propria cum *Credo*, line *Gloria in excelsis*, & *Alleluja*: in eadem Missa, si Dominica Septuagesimæ (idem est de Dominica Sexagesimæ, ac Quinquagesimæ) venerit ante Festum Purificationis, vel in ipsa die Purificationis, Oratio secunda est *Deus, qui salutis æternæ, &c.* (Correspondens autem huic secreta, juxta Rubricas Missalis, tunc non est *Mentibus nostris, &c.* utpotè incidens cum Oratione currentis Dominicæ; sed *Tua Domine, &c.* ex Missa Votiva de S. Maria post Purificationem) tertia Oratio erit *Ecclesie*, vel *pro Papa*, uti notatur in Dominica secunda post Epiphaniam. Si verò venerit hæc Dominica post Festum Purificationis, Oratio secunda erit *A cunctis*; tertia ad libitum. In iisdem Dominicis (uti & in Festis) post Graduale (omisso in Festis *Alleluja*, ac *ψ. seq.*) dicitur Tractus, ut ibi, non item in Feriis, in quibus resumitur Missa præcedentis Dominicæ; nam in iis tantum dicitur Graduale, omisso Tractu. Præfatio Communis à Septuagesima, usque ad Feriam 4. Cinerum, in Missa Dominicali, ac Feriali, & in Fine *Benedicamus*; quod si in hac, aut alia Dominica privilegiata, occurrat dies octava alicujus Festi (v. g. Patroni, aut Dedicationis Ecclesiæ) fit de tali Octava tantum commemoratio in Missa, sicut & in Officio, non tamen dicitur in Missa tunc talis Dominicæ tertia Oratio. Cum enim in Dominicis infra Octavam dicantur tantum duæ Orationes (nisi foret facienda sit commemoratio Festi simplicis occurrentis) à fortiori non nisi duæ erunt dicendæ Orationes in casu, quo dies ipsamet Octava occurrat in Dominica, utpote nobilior tam die infra Octavam, quàm etiam Dominica infra

Octavam, uti discurret Bauldry *part. 3. cap. 7. in tit. de Orat.* sectando doctrinam nostri Gavanti in eodem Titulo *de Orat. &c.*

Ceterum de prædictis Dominicis Septuagesimæ, & Sexagesimæ eruditè tractant iidem, quos allegavimus supra de Quinquagesima, nec non Durandus in *Ration. lib. 6.*

cap. 24. & Martene in *tracl. de antiqua Ecclesia disciplina cap. 16.* Alios earundem Dominicarum Ritus nos cum Gavanto tradidimus in nostris Observ. & Addit. ad 2. Tom. sui Thesauri, in quo commentatur Rubricas Beviarii Romani.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tir. VI. De Feria 4. Cinerum, usque ad Dominicam de Passione.

I. Gavant pag. 181. col. 1. n. 1. *Feria IV. s. u. dies Cinerum non est caput Quadragesimæ, &c.* Suprà innuimus, Concilium Aurelianense anno 541. ut Quadragesima ab omnibus servaretur, vetuisse Quinquagesimæ, aut Sexagesimæ Antepaschale jejuniū, & ejusmodi constitutiones Populis & Laicis inserviisse, quia Clerici adhuc ex peculiari disciplina inchoabant jejuniū Antepaschale à Dominica Quinquagesimæ; nunc verò iterum dicimus, quòd antiquitus vigeat usus non inchoandi præscriptum quadragesimale jejuniū, nisi Feria 2. post primam Dominicam Quadragesimæ; unde verissimum est, quòd Feria 4. quam diem Cinerum appellamus, non erat caput Quadragesimæ, & reverà tres aliæ Feriæ sequentes titulo carent Quadragesimæ, sed inscribentur *Feria V. Feria VI. Sabbato infra Quinquagesimam*, & prædicta Feria 4. inscripta fuit hoc titulo: *Feria IV. in capite jejunii* in Sacramentario Gregoriano. Ideo autem institutum fuit post aliqua secula initium jejunii antepaschalis in hac Feria, quia plerique vexabantur scrupulo non jejunandi quadraginta dies, sicut fecit Christus Dominus, & idcirco isti quatuor alii dies ante prædictam Dominicam adjecti sunt, ad complendum Quadragesimale jejunium, cum in Dominicis Quadragesimæ non servaretur. Præfati tamen quatuor dies non erant præscripti in Hispania tempore S. Ilidori Hispanensis, neque tempore quarti Concilii Toletani, imò neque Romæ tempore S. Gregorii, qui Romi-

lia 16. in Evangelia expressè dicit, quòd non jejunabatur nisi 36. dierum spatio, propter quòd è quadraginta duorum dierum numerum sex Dominicæ subtrahendæ erant. *Presenti enim die* (hæc sunt præcisa verba S. Pontificis) *usque ad Paschalis sollempnitatis quatuor hebdomadæ veniunt, quarum videlicet duæ quadraginta duo sunt: Ex quibus dum sex dies Dominicæ abstinentia subtrahuntur, non plus in abstinentia, quàm triginta & sex dies remanent, dum verò per trecentos, & sexaginta quatuor dies Annus ducitur nos autem per triginta & sex dies affligimur, quasi Anni nostri deum Deo damus; unde probabile est, ut censet eruditissimus Menardus in *notis & observ. in librum Sacram. S. Gregorii pag. 55.* necnon Genecolas *supra cit. cap. 36.* Missam, quæ reperitur in tali Sacramentario, & quæ inscribitur: *Feria IV. caput jejunii*, adjectam esse post obitum S. Gregorii, cum illius tempore, quatuor illos ante primam Dominicam Quadragesimæ dies nulla jejunii lex involverit. Reperitur etiam in Codice Gelasiano à Card. Thomaſio evulgato, de quo jam mentionem pluries fecimus, reperitur, inquam, in dicta Feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ Missa sic inscripta: *In jejuniis prima oratio. Feria IV. Oratio autem prædictæ Missæ sic incipit: Inchoavi jejunii questumus Domine benigno favore pro equare, &c.* Quamvis autem Gelasius D. Gregorium præceterit, & quamvis dictus Codex Sacramentorum Gelasio attribuitur, non inde tamen inferendum est, quòd ante D. Gregorium fuerit instituta hæc Mis-*